

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Betreft Bint. Bint van Bordewijk Modernistisch bekeken

van Luxemburg - Albers, A.E.M.

Publication date
2002

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Luxemburg - Albers, A. E. M. (2002). *Betreft Bint. Bint van Bordewijk Modernistisch bekeken*. in eigen beheer.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Dankwoord

Dat ik niet eerder dan in maart 2002 mijn proefschrift verdedig, heeft zeker te maken met mijn aangeboren en irritante neiging van alles niet op de gepaste tijd te doen. Ik was al een maand te laat toen ik op de wereld kwam. Ik heb geen klok in mijn hoofd, zegt mijn echtgenoot en mijn moeder wist het al veel eerder: "Jij weet van voren niet dat je van achteren leeft." Niettemin, als oma doctor te worden, temidden van een rijke schare kinderen, schoon- en kleinkinderen, zie ik zelf als de verwezenlijking van mijn kinderideaal. Als ik 'groot' was, wilde ik 'leren en kinderen krijgen'.

Deze plechtigheid zo gezegend te kunnen vieren, daarvoor ben ik dank verschuldigd aan velen. Aan mijn ouders in de eerste plaats aan wie ik dit boek in liefdevolle herinnering opdraag, generatiegenoten van Bordewijk en beiden geboren en getogen in Amsterdam. De inzet waarmee zij hun kinderen in liefde en met een groot gevoel van verantwoordelijkheid in de harde jaren van crisis en oorlog hebben groot gebracht, dwingt nog steeds mijn bewondering en respect af. Ik ben dank verschuldigd aan mijn broers en mijn zus, die met belangstelling van mijn publicaties kennis namen of uit de verte mijn gangen aandachtig volgden en wier verwachtingen ik vandaag kan inlossen.

De onderwijzeressen en leraren die verantwoordelijk waren voor mijn opleiding, hebben mijn plezier in leren in allerlei richtingen doen toenemen en mij na de hbs-b en het gymnasium-*a* ook het wetenschappelijke pad doen kiezen. Dat het Nederlands werd, berust op toeval eerder dan op voorbereide keuze. De hooggeleerde Hellinga heeft bij die studie met zijn voorbeeldige colleges vooral mijn kritische zin gescherpt voor het 'aanbod' van de tekst.

Vanwege de grote sociale en culturele veranderingen die zich sinds mijn kindertijd in Nederland hebben voltrokken, resulteerde die kritische zin in eerste instantie in enthousiast en betrokken en op veel plekken les geven, door mij ook gezien als vorm van deelnemen aan het democratiseringsproces. Anderzijds leidde die kritische instelling tot

eerbiedig en schroomvallig aarzelen en terugdeinzen bij het zetten van eigen stappen op het wetenschappelijke pad. De wonderlijke organisatie van het toenmalige studieprogramma Nederlands of eerder het gebrek daaraan, bracht mij ertoe mijn belangstelling meer in den brede te volgen.

Vanaf die vroege dagen hebben de vurige en enthousiaste avondenlange gesprekken met vrienden over literatuur en politiek, over kunst, geloof en wetenschap, over Freud en feminisme, veel voor mij betekend. Fred Smit, Tijs Pollmann, Tessel Pollmann-Schlichting, Doeschka Meijsing, Boudewijn Chabot, zonder hen zou ik niet zijn wie ik ben.

Mijn vroeg overleden collega Joke Kool-Smit heeft mij met de door haar geïnitieerde beweging Man, Vrouw, Maatschappij, meer bewust gemaakt van het breed gedragen maatschappelijke verzet tegen deelname van vooral gehuwde vrouwen aan het maatschappelijke en ook het wetenschappelijke bedrijf. Zonder de wetsverandering die mede op initiatief van het integere PVDA - kamerlid en bijzondere Haarlems gemeenteraadslid Joop Voogd tot stand is gekomen, zouden zwangere vrouwen nog langer geweigerd zijn voor een ambtelijke functie zoals mij bij de sollicitatie bij Vertaalkunde in 1970 overkwam. Collega's op de scholen waar ik heb les gegeven met name Elja Schröder en Trees van Hussen, en op het Instituut voor Vertaalkunde, later Vertaalwetenschap, vooral Frans de Haan, deelden de problematiek en schonken mij met hun standpunten, argumenten en inzichten, hun eigen creatieve manier van doen.

Taalbeheersing geven aan studenten Vertaalkunde en Vertaalwetenschap: samen teksten, van welke aard dan ook, kritisch lezen en analyseren, schrijfoefeningen verzinnen en corrigeren en zoeken naar de beste vorm voor dit werk, heeft ongeveer dertig jaar niet aflatend mijn interesse gehad. Mijn naaste collega Agnes Zwaneveld heeft de uitoefening van dat vak met haar altijd parate geestigheden even zo lang gekruid. De in die lange jaren gegroeide vriendschap met Fina Kooistra was voor mij van groot belang. Met Kitty Zwart als hoogleraar heb ik de leukste en meest stimulerende jaren van het Instituut voor Vertaalwetenschap beleefd. Genoten heb ik van

contacten met studenten ook nadat ze het Instituut hadden verlaten. Met José Rijnaarts en Gerrie van Voorden is het intellectuele contact tot vriendschap uitgegroeid waarvoor ik dankbaar ben.

Toen de in het universitaire bestel ingebodde opleiding Vertaalkunde na een intensief proces van besluitvorming tot een doctorale opleiding werd, besloot ik mijn wetenschappelijke basis te verbreden en te verdiepen. Tijdens de opleiding filosofie is het vooral Maarten van Nierop geweest die mijn oude plezier in leren verfriste en van wiens colleges en manier van lesgeven ik veel heb opgestoken.

Bij Wim van den Berg heb ik de eerste resultaten neergelegd van het onderzoek dat vandaag is afgerond. Zijn bedachtzame, intelligente en vriendelijke vorm van begeleiden heb ik erg op prijs gesteld. Later heeft John Neubauer een aantal hoofdstukken van belangrijk commentaar voorzien. Ook de originele en creatieve manier van werken van Ernst van Alphen heeft mij in deze jaren beïnvloed. Mieke Bal, wier opvattingen over vertellen voor mij richtinggevend en stimulerend waren, heeft mijn onderzoek tenslotte tot de promotie begeleid. De efficiënte manier van bespreken en haar inspirerend commentaar maakten het werken aan mijn boek bijzonder aangenaam.

In de laatste jaren heb ik vele verwanten, vrienden en kennissen mijn eerdere versies van artikelen en hoofdstukken toevertrouwd met verzoek om commentaar, of met hen de gang van het onderzoek en de problematiek ervan besproken. Van hun waardevolle adviezen, suggesties en commentaar heb ik dankbaar gebruik gemaakt. Zonder iemand te kort te willen doen, noem ik hier met name Cor en Joop Albers, Henk Sarneel, Ditte en Rens Mensink, Marianne Kaas, Madeleine Kasten, Adriaan van Miert en Sabine van Wesemael.

Mijn oud-collega Anthony Paul dank ik hier voor de bereidwilligheid waarmee hij de door mij in het Engels vervaardigde samenvatting van mijn proefschrift heeft willen corrigeren, Maartje Geraedts voor de vriendelijke vanzelfsprekendheid waarop ze mijn praktische en technische verzoeken inwilligde en Joep Leersen voor de spontane hulp op de tramhalte van lijn 2 bij het zoeken naar een pakkende titel. De J.E.Jurriaanse Stichting en de M.A.O.C. Gravin van Bijlandtstichting dank ik voor de mogelijkheid gebruik te maken van de

door hen beheerde fondsen voor een bijdrage in de kosten van het drukken van dit proefschrift.

In de huiselijke kring, in de schoot van de familie, uiteindelijk ontstond de ruimte om onderzoek te gaan doen. Mijn kinderen als paranimfen aan mijn zijde zijn daar het symbool van. De aanwezigheid bij deze plechtigheid van mijn allerliefste kleinkinderen, van mijn schoonkinderen, van mijn broers, zus, zwagers en schoonzussen en van mijn dierbare meer dan schoonzus Antoinette, getuigt daarvan. Jan, mijn vriend en levensgezel, die elk van mijn artikelen en hoofdstukken als eerste heeft gelezen, mijn onvoorwaardelijke steun en eerste toeverlaat bij alle grote en kleine, literaire, theoretische en praktische problemen, hem dank ik als geen ander.